

Wymagania edukacyjne z historii dla klas: 5a, 5A

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> • pochodzenie człowieka • różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia • życie człowieka pierwotnego • epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza • początki rolnictwa i udomowienie zwierząt • dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza • terminy: pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach
2. Miasta-państwa Mezopotamii	<ul style="list-style-type: none"> • Mezopotamia jako kolebka cywilizacji • znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji • osiągnięcia cywilizacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii – wymienia współczesne przedmioty, których

	<p>mieszkańców Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> • powstanie pierwszych państw • zajęcia różnych grup społecznych • Kodeks Hammurabiego • terminy: cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki 	<p>człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę oko za oko, ząb za ząb 	<p>podatki</p> <ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii 	<p>Mezopotamii</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym 		<p>powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii</p>
3. W Egipcie faraonów	<ul style="list-style-type: none"> • Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji • Egipt darem Nilu • osiągnięcia cywilizacji egipskiej • struktura społeczna • wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej • terminy: faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: piramida, faraon – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje etapy pochówku faraonów – charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Neferetiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
4. W starożytnym Izraelu	<ul style="list-style-type: none"> • judaizm jako przykład religii monoteistycznej • biblijne dzieje Izraelitów • Dekalog i Tora 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: Tora, Żydzi, Dekalog – wyjaśnia, o czym 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje wierzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: synagoga, rabin – podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce

	<ul style="list-style-type: none"> postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon terminy: judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska 	<p>opowiada Biblia</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów 	<p>monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem 	Egiptu oraz Izraela	(Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem
5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu system kastowy w Indiach cywilizacja Doliny Indusu terminy: Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński wskazuje na mapie: Indie, Chiny przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie 	<p>poprawnie posługuje się terminami: Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie 	<p>opisuje system kastowy w Indiach</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wierzenia hinduistyczne 	<p>charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje buddyzm opowiada o filozofii Konfucjusza
6. Od hieroglifów do alfabetu	<ul style="list-style-type: none"> powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji pismo a prehistoria i historia terminy: papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne wyjaśnia, do czego służy pismo charakteryzuje polskie 	<p>poprawnie posługuje się terminami: papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet laciński</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania 	<p>wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je 	<p>wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego wyjaśnia, jakie były 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny opowiada o przykładach alternatywnych języków

	klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński	pismo jako przykład pisma alfabetycznego	wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego	umownych (alfabet Morse'a, język migowy)
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	<ul style="list-style-type: none"> warunki naturalne Grecji życie w greckiej polis cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten terminy: Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora postaci historyczne: Perykles 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: demokracja, zgromadzenie ludowe przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora wskazuje na mapie: Grecję, Ateny wyjaśnia znaczenie terminu demokracja i charakteryzuje demokrację ateńską 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) wyjaśnia, kim był Perykles opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

<p>2. Sparta i wojny z Persami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty cechy i etapy wychowania spartańskiego powstanie i rozwój imperium perskiego wojny grecko-perskie terminy: Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: danina, sojusz</p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: danina, sojusz, hoplita, falanga</p> <p>– przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich</p> <p>– wskazuje na mapie: Spartę, Persję</p> <p>– wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas</p>	<p>– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty</p> <p>– posługuje się wyrażeniami: spartańskie warunki, mówić lakonicznie</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich</p> <p>– wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.</p>	<p>– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy</p> <p>– wyjaśnia genezę biegów maratońskich</p> <p>– tłumaczy znaczenie zwrotu: wrócić z tarczą lub na tarczy</p>	<p>– porównuje ustroje Aten i Sparty</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa</p>
<p>3. Bogowie i mity</p>	<ul style="list-style-type: none"> wierzenia starożytnych Greków mitologia grecka najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes Homer i jego dzieła – Iliada i Odyseja terminy: Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: mity, heros</p> <p>– przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</p> <p>– przedstawia wierzenia starożytnych Greków</p> <p>– wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję</p> <p>– wyjaśnia, kim był Homer</p>	<p>– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali</p> <p>– omawia różne mity greckie</p> <p>– przedstawia treść Iliady i Odysei</p> <p>– wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: koń trojański</p>	<p>– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków</p> <p>– omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków</p>	<p>– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne (frazelogizmy mitologiczne): objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, syzyfowa praca, męki Tantalosa, nić Ariadny</p> <p>– opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi</p>

4. Kultura starożytnej Grecji	<ul style="list-style-type: none"> wspólne elementy w kulturze greckich polis najważniejsze dokonania sztuki greckiej narodziny teatru greckiego znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie grecka matematyka i medycyna rola sportu w życiu starożytnych Greków terminy: Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski postaci historyczne: Fidiasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion opisuje rolę sportu w codziennym życiu przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje charakter i cele antycznego teatru przedstawia dokonania nauki greckiej objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym przybliża postać i dokonania Archimedesesa podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę
5. Imperium Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> podboje Aleksandra Wielkiego wojna z Persją (bitwy) 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: imperium 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: imperium, węzeł 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej przedstawia skutki 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia siedem cudów świata wymienia państwa,

	<p>nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą)</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyprawa Aleksandra do Indii • kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego • terminy: imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna • postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki) 	<p>– uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim”</p> <p>– określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia</p>	<p>gordyjski, hellenizacja</p> <p>– wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie</p> <p>– opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego</p> <p>– opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)</p>	<p>podbojów Aleksandra</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e.</p> <p>– posługuje się terminami: falanga macedońska, kultura hellenistyczna</p>	<p>– charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego</p>	<p>które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego</p>
--	--	--	--	---	---	---

Rozdział III. Starożytny Rzym

<p>1. Ustrój starożytnego Rzymu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legendarne początki państwa rzymskiego • zasady ustrojowe republiki rzymskiej • społeczeństwo starożytnego Rzymu • dokonania Gajusza Juliusza Cezara • upadek republiki • powstanie cesarstwa rzymskiego • terminy: Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: dyktator, cesarz</p> <p>– wskazuje na mapie: Rzym</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</p> <p>– przedstawia legendarne początki Rzymu</p> <p>– wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński</p> <p>– omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta</p>	<p>– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy</p> <p>– przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich</p> <p>– opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.</p>	<p>– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej</p> <p>– porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej</p>	<p>– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu republika przez Rzymian i współcześnie</p> <p>– przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski</p>
-------------------------------------	--	---	--	---	--	---

	<p>trybun ludowy, dyktator, cesarz</p> <ul style="list-style-type: none"> postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August 					
2. Imperium Rzymskie	<ul style="list-style-type: none"> podboje rzymskie Imperium Rzymskie i jego prowincje organizacja armii rzymskiej podział cesarstwa upadek cesarstwa zachodniorzymskiego terminy: Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</p> <p>– przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</p> <p>– wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego</p> <p>– wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol</p> <p>– omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego</p>	<p>– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie</p> <p>– opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e.</p> <p>– zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium</p> <p>– wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy</p>	<p>– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie</p> <p>– pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie</p> <p>– przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera</p>
3. Życie w Wiecznym Mieście	<ul style="list-style-type: none"> Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto życie codzienne i rozrywki w Rzymie podział społeczeństwa rzymskiego wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</p> <p>– przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</p> <p>– wymienia najważniejsze bóstwa</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem</p> <p>– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum</p> <p>– wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować ludem: chleba i igrzysk!</p>	<p>– przedstawia pozostałości Pompejów i Herculanium jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności</p>

	<p>bóstwa</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki 	<p>– omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków</p>	<p>czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego</p>			
4. Dokonania starożytnych Rzymian	<ul style="list-style-type: none"> Rzymianie jako wielcy budowniczowie kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie terminy: kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</p> <p>– wyjaśnia powiedzenie: Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</p>	<p>– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów</p> <p>– omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej</p> <p>– wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu</p> <p>– omawia dokonania Wergiliusza i Horacego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa</p>	<p>– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie</p> <p>– ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź</p>

<p>5. Początki chrześcijaństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej • przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie • rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa • Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie • terminy: Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański • postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</p> <p>– charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa</p> <p>– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan</p> <p>– omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego</p>	<p>– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa</p> <p>– wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.</p>	<p>– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie</p> <p>– wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem</p>	<p>– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)</p>
<p>Rozdział IV. Początki średniowiecza</p>						
<p>I. Bizancjum w czasach świetności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego • dokonania Justyniana I Wielkiego • Konstantynopol jako 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: ikona, freski, mozaika</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</p> <p>– wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice</p>	<p>– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego</p> <p>– charakteryzuje styl</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola</p> <p>– uzasadnia twierdzenie,</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią</p> <p>– opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia</p>

	<p>Nowy Rzym</p> <ul style="list-style-type: none"> • tradycja grecka w Bizancjum • osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków • upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki • terminy: Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika • postaci historyczne: Justynian I Wielki 		<p>cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia bizantyjski przepych 	<p>bizantyjski w sztuce</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego 	<p>że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw 	<p>zostały dokonane przez muzułmanów</p>
<p>2. Arabowie i początki islamu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pochodzenie Arabów • działalność Mahometa i narodziny islamu • religia muzułmańska i jej zasady • dżihad i podboje Arabów • kultura i nauka arabska • terminy: oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski • postaci historyczne: Mahomet 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: oaza, islam, Allach, Koran, meczet – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem – podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jak zmieniało się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w średniowieczu i współcześnie – ocenia potrzebę tolerancji religijnej – wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania czasu i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem

<p>3. Nowe państwa w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie państwa Franków • cesarstwo Karola Wielkiego • rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego • traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie • Rzesza Niemiecka • terminy: Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka • postaci historyczne: Chlodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: dynastia, cesarstwo, możnowładca</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</p> <p>– wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów</p> <p>– charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego</p> <p>– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r.</p> <p>– omawia dokonania: Chlodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy</p>	<p>– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”</p>
<p>4. Konflikt papieża z cesarstwem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wielka schizma wschodnia i jej skutki • spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. • Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV • konkordat wormacki i jego postanowienia • terminy: dogmaty, 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: prawosławie, ekskomunika</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</p> <p>– wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej</p> <p>– wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne</p> <p>– przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w.</p> <p>– przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę</p> <p>– omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym</p>	<p>– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego</p>

	<p>schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV 		<p>cesarza Henryka IV w Canossie</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV 	<ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r. 		
5. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcie Ziemi Świętej przez Turków • synod w Clermont • krucjaty • utworzenie Królestwa Jerozolimskiego • powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków • upadek twierdzy Akka • skutki wypraw krzyżowych • terminy: Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie • postaci historyczne: papież Urban II 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie – opisuje wygląd rycerzy zakonnych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola – ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza						

1. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • podział na seniorów i wasali • społeczna drabina feudalna • podział społeczeństwa średniowiecznego na stany • terminy: feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: senior, wasal, hołd lenny, przywilej – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: feudalizm, senior, wasal, lenno, hołd lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo – przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
2. Epoka rycerzy	<ul style="list-style-type: none"> • ideał rycerza i jego obowiązki • od pazia do rycerza • życie codzienne rycerzy • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • kultura rycerska • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza • terminy: rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rycerz, herb, kopia, ostrogi – opisuje uzbrojenie rycerzy 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię najsłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu
3. Średniowieczne	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie osad rzemieślniczych 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: gród, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybrany średniowieczny zabytek 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historie i okoliczności założenia

miasto i wieś	<ul style="list-style-type: none"> • i kupieckich lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności wiejskiej • terminy: gród, osada targowa, lokacja, zasadzca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona 	<p>terminami: kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</p> <p>– porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi</p>	<p>osada targowa, lokacja, zasadzca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</p> <p>– opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta</p> <p>– charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast</p> <p>– opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej</p>	<p>– przedstawia organy samorządu miejskiego</p> <p>– charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka</p>	<p>mieszczański w Polsce</p> <p>– znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości</p>	<p>najstarszych miast w regionie</p>
4. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki • religijność doby średniowiecza • średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: zakon, klasztor, uniwersytet</p> <p>– przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację</p> <p>– wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</p> <p>– charakteryzuje stan duchowny</p>	<p>– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne</p> <p>– wyjaśnia określenie benedyktyńska praca</p> <p>– charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo</p> <p>– porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne</p> <p>– przedstawia dokonania</p>	<p>– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze</p> <p>– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitularz</p>	<p>– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku</p> <p>– opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego zgromadzenia jest</p>

	<p>klasztory</p> <ul style="list-style-type: none"> • średniowieczne szkolnictwo • terminy: zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet • postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu 		<p>w średniowieczu</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym 	<p>świętego Franciszka z Asyżu</p>		<p>siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia</p>
5. Sztuka średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> • rola sztuki w średniowieczu • znaczenie biblii pauperum • styl romański i jego cechy • styl gotycki i jego charakterystyczne elementy • rzeźba i malarstwo średniowieczne • pismo i miniatury w rękopisach • zabytki średniowieczne w Polsce • terminy: biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: katedra, witraże, miniatura – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała biblia pauperum 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego 	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju

	sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał					
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
I. Zanim powstała Polska	<ul style="list-style-type: none"> • najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych • gród w Biskupinie • Słowianie w Europie i ich kultura • wierzenia dawnych Słowian • pierwsze państwa słowiańskie • plemiona słowiańskie na ziemiach polskich • terminy: kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie • postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: wielka wędrówka ludów, plemię – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich – przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim

<p>2. Mieszko I i początki Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój państwa Polan • dynastia Piastów • panowanie Mieszka I • małżeństwo Mieszka z Dobrawą • chrzest Polski i jego skutki • konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią • terminy: książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex • postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: książę, dynastia</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski</p> <p>– opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r.</p> <p>– wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I</p>	<p>– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I</p> <p>– wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I</p> <p>– opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski</p>	<p>– omawia dokument Dagome iudex i jego wartość jako źródła historycznego</p> <p>– przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich</p>
<p>3. Polska Bolesława Chrobrego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: arcybiskupstwo, koronacja</p> <p>– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</p> <p>– opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów</p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na</p>	<p>– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie</p> <p>– opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim</p> <p>– opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski</p>	<p>– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego</p>

	<p>Polski i jej znaczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> terminy: relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja postaci historyczne: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III 		<p>początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r. 			
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego panowanie Mieszka II reformy Kazimierza Odnowiciela Kraków stolicą państwa polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego koronacja Bolesława Śmiałego konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki terminy: insygnia królewskie postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław 	<ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: insygnia królewskie przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminem: insygnia królewskie wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława zaznacza na osi czasu datę: 1076 r. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego ocenia postawę Bezpryma przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego

<p>5. Rządy Bolesława Krzywoustego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Władysława Hermana i Sieciecha • podział władzy między synów Władysława Hermana • bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem • najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa • podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego • testament Krzywoustego i jego założenia • terminy: palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy • postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: senior i juniorzy, zasada senioratu</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</p> <p>– wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego</p> <p>– opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.</p>	<p>– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</p> <p>– opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa</p> <p>– przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami</p> <p>– omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego</p>	<p>– ocenia postawę Bolesława wobec brata</p> <p>– wyjaśnia zasadę senioratu</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron</p>	<p>– przedstawia postać Galla Anonima</p> <p>– wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza</p> <p>– ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu</p>
<p>6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • grody i ich funkcje • życie w grodzie i na podgrodziu • sposoby uprawy roli na ziemiach polskich • podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów 	<p>– posługuje się terminami: gród, podgrodzie, danina, usługi</p> <p>– przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu</p> <p>– opisuje sposoby</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, usługi, osada służebna</p> <p>– charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim</p>	<p>– przedstawia charakter drużyny książęcej</p> <p>– wyjaśnia powinności ludności względem władcy</p>	<p>– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza</p>	<p>– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> zakres władzy panującego powinności poddanych wobec władcy powstanie rycerstwa w Polsce terminy: metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca 	pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania	– omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów			
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku						
I. Rozbicie dzielnicowe	<ul style="list-style-type: none"> walki wewnętrzne między książętami o prymat w Polsce utrwalenie rozbicia dzielnicowego osłabienie Polski na arenie międzynarodowej sprowadzenie Krzyżaków do Polski najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego terminy: rozbicie dzielnicowe, dzielnic 	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rozbicie dzielnicowe, dzielnic senioralna, Tatarzy – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: rozbicie dzielnicowe, dzielnic senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca,	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu	– charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego

	<p>senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny 		<p>Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.</p>			
2. Zjednoczenie Polski	<ul style="list-style-type: none"> • koronacja i śmierć Przemysła II • panowanie Waclawa II • rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich • przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja • rządy Władysława Łokietka • konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami • terminy: starosta, Szczerbiec • postaci historyczne: Przemysł II, arcybiskup Jakub Świnka, Waclaw II, Władysław Łokietek 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: starosta, Szczerbiec</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: starosta, Szczerbiec</p> <p>– wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków</p> <p>– omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Waclawa II, Władysława Łokietka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.</p>	<p>– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II</p> <p>– opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie</p> <p>– przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju</p> <p>– opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki</p>	<p>– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju</p>

<p>3. Czasy Kazimierza Wielkiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka • terminy: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska • postać historyczna: Kazimierz Wielki 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</p> <p>– przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”</p> <p>– wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</p> <p>– wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.</p>	<p>– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu</p> <p>– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej</p> <p>– wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka</p>	<p>– przedstawia cele oraz konsekwencje układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów</p> <p>– przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego</p>
<p>4. Unia polsko-litewska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koniec dynastii Piastów na polskim tronie • rządy Andegawenów w Polsce • unia polsko-litewska w Krewie • wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem • I pokój w Toruniu 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: unia personalna</p> <p>– przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę</p> <p>– przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</p> <p>– wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej</p> <p>– opisuje przebieg bitwy</p>	<p>– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Krewie</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu</p> <p>– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach</p>	<p>– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński</p>	<p>– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • unia w Horodle • terminy: Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie • postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen 	krzyżackim	<p>pod Grunwaldem</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena – zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r. 	unii w Horodle		
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej • bitwa pod Warną • panowanie Kazimierza Jagiellończyka • wojna trzynastoletnia • II pokój toruński i jego postanowienia • panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech • terminy: Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: wojska zaciężne, żołąd – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołąd – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. – omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka – opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiazania Związku Pruskiego – porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski – wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo

	<ul style="list-style-type: none"> • postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki 		<p>i Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.</p>			
6. Monarchia stanowa w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • monarchia patrymonialna i stanowa • wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej • przekształcenie się rycerstwa w szlachtę • przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej • ukształtowanie się sejmu walnego • konstytucja Nihil novi i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej • terminy: monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat 	<p>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</p> <p>– przedstawia sejm walny oraz jego skład</p> <p>– zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce</p> <p>– przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie konstytucji Nihil novi</p>	<p>– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce</p> <p>– tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową</p> <p>– wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu</p>	<p>– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę</p>

Marta Lisak